

QL
671
A656
Birds

AQUILA

A MAGYAR MADÁRTANI INTÉZET

(AZ ORSZ. KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI HIVATAL
MADÁRTANI INTÉZETE)

ÉVKÖNYVE

ANNALES INSTITUTI ORNITHOLOGICI HUNGARICI

1983

MEGINDÍTOTTA
HERMAN OTTÓ

SZERKESZTI
BANKOVICS
ATTILA

FUNDAVIT
O. HERMAN

EDITOR
A. BANKOVICS

XC. ÉVFOLYAM. TOM. 90

VOLUME: 90

BUDAPEST, 1983

AQUILA

AQUILA

A MAGYAR MADÁRTANI INTÉZET

(AZ ORSZ. KÖRNYEZET- ÉS TERMÉSZETVÉDELMI HIVATAL
MADÁRTANI INTÉZETE)

ÉVKÖNYVE

ANNALES INSTITUTI ORNITHOLOGICI HUNGARICI

1983

MEGINDÍTOTTA
HERMAN OTTÓ

FUNDAVIT
O. HERMAN

SZERKESZTI
BANKOVICS
ATTILA

EDITOR
A. BANKOVICS

XC. ÉVFOLYAM. TOM. 90

VOLUME: 90

BUDAPEST, 1983

Kérjük Szerzőinket, hogy közleményeiket írógéppel, három példányban, jó minőségű papírra írva, az alábbi formában szíveskedjenek az Aquila szerkesztőjének küldeni:

Bal oldalon 5 cm-es margó, 60 betűhelyes sorok, 2-es sortávolság és oldalonként 30 sorterjedelem. A táblázatokat ne a szöveg közé, hanem külön oldalra, címfelirattal ellátva készítsék. A táblázatok feliratai alatt bőségesen hagyjunk helyet a később elkészülő idegen nyelvű címszavak elhelyezésére. Forrásmunkák idézésénél az Aquilában rendszeresített forma az irányadó. Újragépetés esetén a költségek a szerzőt terhelik. Kérjük a közlemények végén a szerző postacímét feltüntetni. Lapzárta január 30.

A szerkesztő

TARTALOMJEGYZÉK

<i>Dr. Bankovics Attila</i> : A hajnalmadár (<i>Tichodroma muraria</i>) újabb előfordulása Mongóliában	113
<i>Dr. Bozsko Svetlana</i> : A balkáni gerle (<i>Streptopelia decaocto</i> Friv.) populáció ivar- és koreloszlása, valamint fontosabb anatomomorfológiai jellemzői	95
<i>Erőss Lajos</i> : A madártojások alakjának funkcionális szerepe	159
<i>Fog, Mette</i> : A nyári lúd (<i>Anser anser</i>) költése Dániában 1981-ben	19
<i>Fournier, O.—Otero, C.—Riols, C.</i> : Az <i>Anser fabalis rossicus</i> telelésének jelenlegi helyzete Franciaországban és Spanyolországban	39
<i>Dr. Horváth Lajos</i> : Adatok a Hanság madárvilágáról	61
<i>Hraskó Gábor</i> : vide: Waliczky Zoltán	73
<i>Hrokov, V. V.</i> : Adatok a Tengiz-Kurgaldzsi mélyföld (Közép-Kazahsztán) fekete-szárnyú székieséreinek (<i>Glareola nordmanni</i> Nordm.) biológiájához	117
<i>Ivanov, E.—Pomakov, V. A.</i> : A vörösnyakú lúd (<i>Branta ruficollis</i>) telelése Bulgáriában	29
<i>Dr. Keve András</i> : Csaba József 80 éves	13
<i>Dr. Keve András</i> : A bukórécék jelentősége a Balaton életében	105
<i>Dr. Legány András</i> : A Bátorligeti-láp természetvédelmi terület madárvilága	85
<i>Magyar Gábor</i> : vide: Waliczky Zoltán	73
<i>Majewski, P.</i> : Megjegyzések az <i>Anser anser</i> helyzetéről Lengyelországban	15
<i>Michev, T. M.—Nankinov, D. N.—Ivanov, E. B.—Pomakov, V. A.</i> : A telelő vadludak mennyiségi viszonyai Bulgáriában	45
<i>Molnár Lídia</i> : A fenyőrigó (<i>Turdus pilaris</i> L. 1758) fészkelése a Rétyi Nyírben (Kovászna megye, Románia)	81
<i>Otero, C.</i> : Az <i>Anser fabalis</i> habitátja, elterjedése és populációdinamikája Spanyolországban	35
<i>Otsu, Mariko</i> : A vízimadár-számlálás eredményei, 1981 ősze — 1982 tavasza, Izunuma	55
<i>Puscariu, V.</i> : A <i>Branta ruficollis</i> jelenléte tél folyamán Romániában	23
<i>Randik, A.</i> : A vadludak száma a Duna csehszlovák—magyar szakaszán 1962/63, 1972/73 és 1978/79 telén	43
<i>Schmidt Egon</i> : A Madártani Intézet madárjelölései — XXXIV. gyűrűzési jelentés ..	139
<i>Schmidt Egon</i> : Külföldi gyűrűs madarak kézrekerülései — XXXV. gyűrűzési jelentés ..	149
<i>Waliczky Z.—Magyar G.—Hraskó G.</i> : A sövényármány (<i>Emberiza cirrus</i> L. 1766) újabb előfordulása Magyarországon	73
<i>Madártani Intézet</i> : Dr. Vertse Albert a Madártani Intézet igazgatója (1906—1979) ..	9
 Könyvismertetés	 177
 In memoriam	 179
 Index alphabeticus avium	 183

CONTENTS — INHALT

<i>Dr. Bankovics, A.</i> : New Record of the Wall Creeper (<i>Tichodroma muraria</i>) in Mongolia	113
<i>Dr. Bozsko, Svetlana</i> : The sex and age distribution as well as the major anatomomorphological characteristics of the population of Collared Doves (<i>Streptopelia decaocto</i> Friv.)	95
<i>Eróss, L.</i> : The function of shape in bird's eggs	159
<i>Fog, Mette</i> : Breeding Grey-lag Goose (<i>Anser anser</i>) in Denmark 1981	19
<i>Fournier, O.—Otero, C.—Riols, C.</i> : Status actuel des populations de <i>Anser fabalis rossicus</i> hivernant en France et en Espagne	39
<i>Dr. Horváth, L.</i> : Some Ornithological Data of the Hanság	61
<i>Hraskó, G.</i> : vide: Waliczky, Z.	73
<i>Хроков, В. В.</i> : Материалы по биологии степной тиркушки (<i>Glareola nordmanni</i> Nordm. (в Тенгиз-кургальджинской впадине) Центральный Казахстан)	117
<i>Ivanov, B. E.—Pomakov, V. A.</i> : Wintering of the Red-breasted Goose (<i>Branta ruficollis</i>) in Bulgária	29
<i>Ivanov, B. E.</i> : vide: Michev, T. M.	45
<i>Dr. Keve, A.</i> : József Csaba is 80 years old	13
<i>Dr. Keve, A.</i> : Die Bedeutung der Tauchenten im Leben des Balaton	105
<i>Dr. Legány, A.</i> : Avifauna of the nature conservation area at Bátorliget (Hungary)	85
<i>Magyar, G.</i> : vide: Waliczky, Z.	73
<i>Majewski, P.</i> : Some remarks on the situation of <i>Anser anser</i> in Poland	15
<i>Michev, T. M.—Nankinov, D. N.—Ivanov, B. E.—Pomakov, V. A.</i> : Midwinter numbers of wild geese in Bulgaria	45
<i>Molnár, Lídia</i> : Angaben betreffend das Brüten der Wacholderdrossel (<i>Turdus pilaris</i> L. 1758) im Naturschutzgebiet Rétyi Nyír (Kreis Kovászna, Rumänien)	81
<i>Nankinov, D. N.</i> : vide: Michev, T. M.	45
<i>Otero, C.</i> : <i>Anser fabalis</i> in Spain: habitat, distribution and population dynamics	35
<i>Otero, C.</i> : vide: Fournier, O.	73
<i>Otsu, Mariko</i> : Results of Water-Birds Census, 1981 autumn — 1982 spring Izunuma	55
<i>Pomakov, V. A.</i> : vide: Ivanov, B. E.	55
<i>Puscariu, V.</i> : La présence de <i>Branta ruficollis</i> pendant l'hiver en Roumanie	23
<i>Randik, A.</i> : Numbers of wild geese in the Czechoslovak-Hungarian section of the Danube in 1962/63, 1972/73 and 1978/79	43
<i>Riols, C.</i> : vide: Fournier, O.	73
<i>Schmidt, E.</i> : Bird-banding of the Hungarian Institute for Ornithology — 34 th report of bird-banding	139
<i>Schmidt, E.</i> : Records of birds ringed abroad — 35th report of bird-banding	149
<i>Waliczky, Z.—Magyar, G.—Hraskó, G.</i> : Renewed occurrence of Cirl Bunting (<i>Emberiza cirrus</i> L. 1766) in Hungary	73
Hungarian Institute for Ornithology: Dr. Vertse, Albert director of the Hungarian Institute for Ornithology (1906—1979)	9
Books	177
In memoriam	179
Index alphabeticus avium	183

ÁBRÁK JEGYZÉKE — LIST OF ILLUSTRATION

1. Dr. Vertse Albert (1906–1979) – Dr. A. Vertse (1906–1979)
 1. Anser fabalis in Spain
 2. Wintering places of Anser fabalis in Spain
 1. Distribution quantitative de l'hivernage d'Anser fabalis rossicus en France et en Espagne (1975–1980)
 1. Numbers of geese recorded in synchronized counts on the Danube between Bratislava and Szob
 1. Shows the number of observations at each particular wetland
 2. The average midwinter numbers of Greylag Goose
 3. The average midwinter numbers of White-fronted Goose
 4. Average midwinter numbers of the Red-breasted Goose
 1. Wintering and staging places of geese in Japan (1975–80)
 1. Különböző sármányfajok revirjének megoszlása 1981-ben a Villányi-hegységben az éneklő hímek alapján – Distribution of forest ranges of various Bunting species in 1981 in Villányi-mountain as based on singing males
 2. A szülők érkezési és távozási útiránya etetéskor az 1981-ben talált fészeknél – Route of arrival and departure of parents at feeding with nest discovered in 1981
 1. Bátorliget földrajzi helyzete – Geographic situation of Bátorliget.
 2. A Bátorligeti-láp természetvédelmi terület madárbiotópjának megoszlása a vegetáció alapján (*Simon T.* alapján) – Distribution of birds biotops on the basis of vegetation on nature conservation area Bátorliget (after *T. Simon*)
 1. Occurrence of *Tichodroma muraria* in Mongolia
 2. Nesting habitat of *Tichodroma muraria* in the mountain Hangal
 3. Frequency of feeding the young with the wallcreeper (mountain Hangai, 14. June 1978)
 1. Степная тиркушка. Фото В. Хрокова — A feketeszárnyú székicsér Foto: V. Hrokov
 2. Биотопическое распределение степных тиркушек в мае-августе (в % от лучшего числа птиц): 1 — солончаковые берега озер (31,4%), 2 — травянистые берега озер (19,4%), 3 — сухая степь, дороги, тырла (39,0%) — A feketeszárnyú székicsér biotóp szerinti megoszlása május–augusztusban: 1–szikes tópartok 41,6%, 2 – füves vízpartok 19,4%, 3 – száraz sztyeppi utak, legelők 39,0%
 3. Биотопическое распределение степных тиркушек в Тенгиз-Кургальджинской впадине (в % от общего числа птиц в каждом месяце): 1 — солончаковые берега озер, 2 — травянистые берега озер, 3 — сухая степь, дороги, тырла — A feketeszárnyú székicsér biotóp szerinti eloszlása a Tengiz-Kurgaldzsi mélyföldön: 1 – szikes tópartok, 2 – füves vízpartok, 3 – száraz sztyeppi utak, legelők
 4. Сезонная встречаемость одиночек (1), пар (2) и стей (3) степных тиркушек — A feketeszárnyú székicsér időszakos előfordulása: (1 – egyedek, 2 – párok, 3 – csapatok)

5. Гнездовая стаия степной тиркушки. Оз. Ак-Уашкар. Фото: В. Хрокова — A feketeszárnyú székiesér fészkelőbiotórpja. Fotó: V. Hrokov
6. Гнездо степной тиркушки ан такыре. Оз. Ак-Кфшкар. Фото: В. Хрокова — A székiesér fészke az Ak-Kaskar tónál. Fotó. V. Hrokov
7. Гнездо степной тиркушки на сыром солончаке. Оз. Ак-Кашкар. Фото: В. Хрокова — A feketeszárnyú székiesér fészke vízállásos sziken. Foto: V. Hrokov
8. Гнездо степной тиркушки в ямке от копыта лошади. Оз. Ак-Кашкар. Фото: В. Ххокова A feketeszárnyú székiesér fészke lónyomban, az Al-Kaskar tónál. Fotó: V. Hrokov
9. Гнездо степной тиркушки с однодневным птенцом. Оз. Ак-Кашкар. Фото: В. Хрокова Feketeszárnyú székiesérfészek napos fiókéval. Al-Kaskar tó. Fotó: V. Hrokov
10. Суточная ритмика питания срепных тиркушек — A feketeszárnyú székiesér táplálkozásának napi ritmusa XXII/1–XXII/18. A madártojások alakjának funkcionális szerepe — The function of shape in bird's eggs

**DR. VERTSE ALBERT A MADÁRTANI INTÉZET
IGAZGATÓJA (1906—1979)**

1981-ben lett volna 75 éves. Ebből az alkalomból emlékezünk meg róla ismét, elsősorban mint az Intézet volt igazgatójáról és a hazai madárvédelem kiemelkedő egyéniségéről.

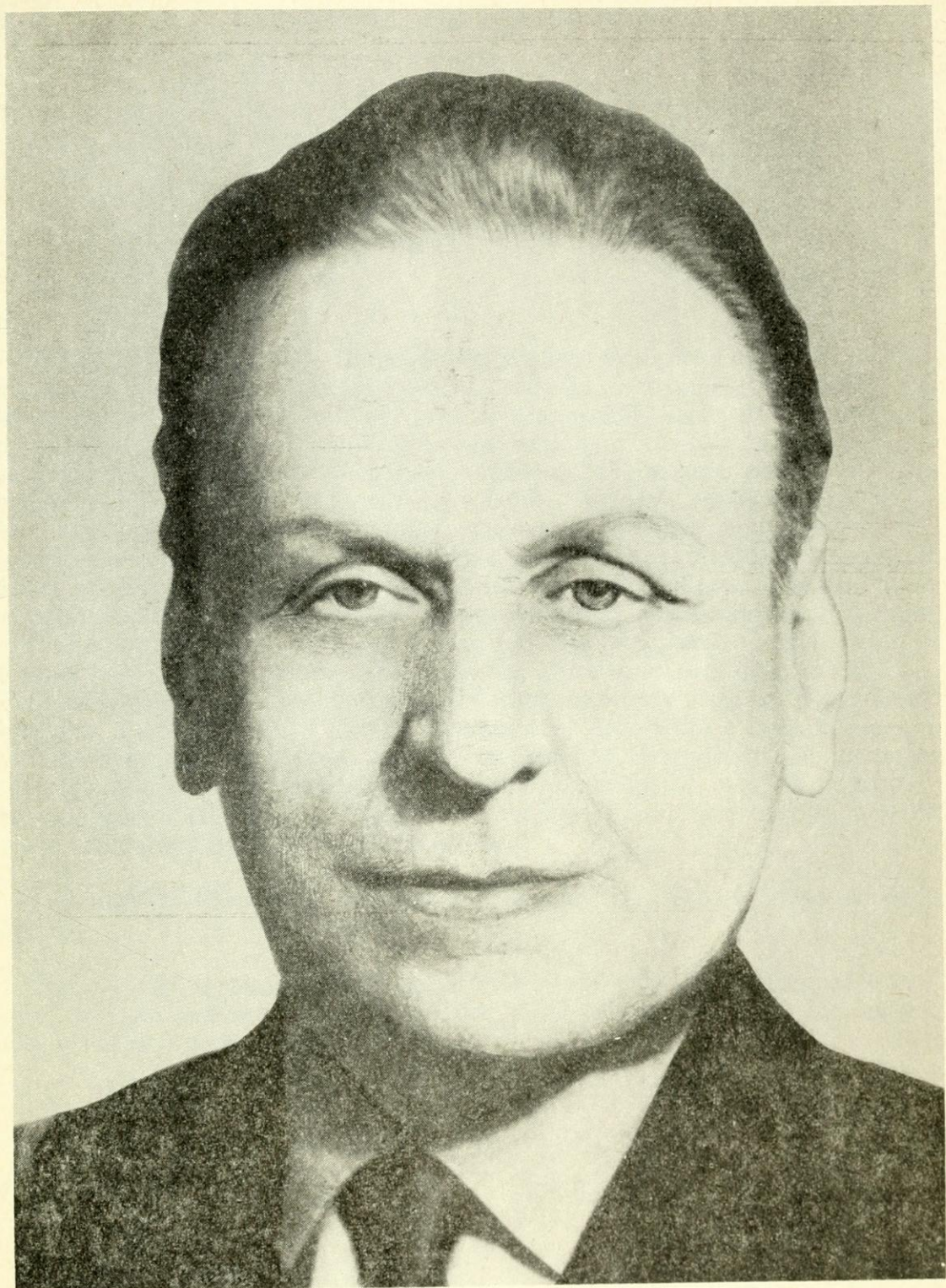
1932-ben kezdett dolgozni a Madártani Intézetnél és 1946—1970 között — 25 éven át — vezette azt. Ez idő alatt nemcsak méltóképpen folytatta nagy elődei munkáját, hanem jelentős szerepe volt abban, hogy a magyar madárvédelem nemzetközi viszonylatban is elismerésre méltó helyet ért el.

Munkásságát elsősorban az a felismerés vezette, amely szerint a madárvilág pusztulásának „legfőbb ellenszere . . . a társadalom erkölcsi-etikai nevelésének, felelősségtudatának a lehető legmagasabb fokra emelése”. E célkitűzés nála egész intézeti működésére kiterjedő programnak is tekinthető. Éveken át rendszeresen írta „Madárvédelmi beszámolóit” és „Madártelepítési kísérletek” c. tanulmányait az Intézet évkönyvében, és jelentette meg sok kiadást megért, hasonló tárgyú ismeretterjesztő könyveit, A madárvédelem gondolatának terjesztését a legkülönbözőbb eszközökkel igyekezett előmozdítani. Műveiben következetesen foglalkozik a madarak gazdasági jelentőségével, festőművészi tevékenységével pedig azok esztétikai értékére hívja fel a figyelmet. Kutatóútjaira rendszeresen elkísérte felesége, aki támasza és aktív segítője volt munkájában.

A magyar természetvédelem terén kifejtett kiemelkedő tevékenységéért — életművének elismeréseként — 1977-ben *Pro Natura* emlékéremmel tüntették ki.

Mint hivatásos ornitológusnak számos átfogó madártani témáról jelentek meg tanulmányai, a fő érdeklődési területe azonban mindvégig a madárvédelem népszerűsítése; ugyanaz a törekvés, amelyet egyik neves elődje, dr. CSÖRGEY TITUSZ vallott: „. . . elültetni népünkben a madárszeretetet és a madárvédelem gondolatát”. Elmondhatjuk, hogy dr. VERTSE ALBERT maradandó érdemeket szerzett ezen a téren.

Madártani Intézet

1. *Dr. Vertse Albert (1906-1979) – Dr. A. Vertse (1906-1979)*